

*Η ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΙΡΑΝ*

Του Ανδρέα Ανδριανόπουλου

Αλλαγές στο Ενεργειακό Τοπίο

- Πολλά φαίνεται να αλλάζουν με την πρόσφατη συμφωνία για τα πυρηνικά με το Ιράν. Είναι φανερό πως πολλά δεδομένα που ίσχυαν στις πολιτικές εξελίξεις της Μέσης Ανατολής αρχίζουν να ανατρέπονται. Το ζήτημα δεν είναι απλά και μόνο τα πυρηνικά του Ιράν. Που δεν υπάρχει αμφιβολία πως σαν συμφωνία βρίσκεται ακόμη σε πολύ πρώιμα στάδια.
- Η ουσία των εξελίξεων έχει σαν εκκίνηση την ανακάλυψη από τις Ηνωμένες Πολιτείες της δυνατότητας αυτόνομης ενεργειακής επάρκειας μέσω φυσικού αερίου και πετρελαίου από σχιστόλιθους και αμμώδεις περιοχές

Γεωπολιτικές Ανακατατάξεις

- Οι ΗΠΑ άρχισαν να δείχνουν μια σαφή αποστασιοποίηση από τις παραδοσιακές δεσμεύσεις και τοποθετήσεις τους στον χώρο και πιο ανεξάρτητα να κινούνται περισσότερο ορθολογικά με βάση τις εξελίξεις στην περιοχή.
- Αυτό που άρχισε να αλλάζει δεν ήταν τόσο η στάση των ΗΠΑ απέναντι στο Ιράν. Περισσότερο σημαντική ήταν η σταδιακή μεταβολή της Αμερικανικής στάσης απέναντι στις εξελίξεις στον Αραβικό χώρο και στο Ισραήλ

Αλλάζει η Αμερικανική Στάση

- Εξαιρετικά σημαντικές υπήρξαν οι τοποθετήσεις των αμερικανών επισήμων σε σχέση με τα γινόμενα στην Αίγυπτο και τις εξελίξεις στην Συρία. Αντίθετα με τις προσδοκίες παραδοσιακών τους συμμάχων στην περιοχή (Σαουδική Αραβία, Ιορδανία και Ισραήλ) οι ΗΠΑ δεν ενθουσιάσθηκαν ούτε και υποστήριξαν την επέμβαση των στρατιωτικών στην Αίγυπτο αλλά απέφυγαν και την ευθεία ανάμιξή τους στον εμφύλιο της Συρίας (πρώτη ήττα του ισραηλινού lobby στην Αμερική).

Οι ΗΠΑ Εξυπηρετούσαν τους Ακραίους

- Οι ΗΠΑ είχαν επανειλημμένα οδηγηθεί σε πολιτικές που υποβοηθούσαν τις αντικειμενικές επιδιώξεις των μουσουλμάνων Βαχάμπις από την Σαουδική Αραβία που τελικά κατέληγαν σε κινήσεις υπονόμευσης των δικών τους, των αμερικανικών δηλαδή συμφερόντων.
- Πιό πρόσφατο παράδειγμα υπήρξε η επέμβαση στην Λιβύη. Παλιότερα το ίδιο σενάριο επαναλήφθηκε στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ (αρχικά, όταν εγκαταλείφθηκαν στην τύχη τους οι Σίιτες επί Σαντάμ Χουσεΐν), στο Λίβανο με την σύγκρουση με την Χετζμπολάχ, στην Βοσνία και το Κόσοβο (αν και εκεί οι ντόπιοι μουσουλμάνοι απέβαλαν τελικά τις διδασκαλίες του Βαχαμπισμού), στην Τσετσενία ενάντια στους Ρώσους, και στην Κίνα (περιοχή Ζινζιάνγκ) κόντρα στους Κινέζους Χάν.
- Οι ΗΠΑ πολεμούσαν την Αλ Καέντα εξυπηρετώντας όμως τους αντικειμενικούς της στόχους.

Η Σιιτική Ισχυροποίηση

- Οι αλλαγές στην πολιτική αρχιτεκτονική της περιοχής φαίνεται ξεκάθαρα από την αυξημένη παρουσία και την ενίσχυση των δυνατοτήτων των πάλαι ποτέ Σιιτικών μειονοτήτων στην περιφέρεια αυτή της γής.
- Υπάρχουν τώρα πλέον Σιιτικές πλειοψηφίες η ομάδες που ελέγχουν τις κυβερνήσεις του Ιράν, του Ιράκ και της Συρίας ενώ ασκούν πλέον σημαντική επιρροή στο Λίβανο, στο Πακιστάν, έχουν πολιτική δύναμη στο Αφγανιστάν κι' έχουν πάψει να βρίσκονται στο περιθώριο στα Εμιράτα και σε περιοχές της Βόρειας Αφρικής (Μαγκρέμπ).

«Το Σιιτικό Τόξο»

- Η εξέλιξη αυτή ανησυχεί την φανατικά Σουνιτική Σαουδική Αραβία, την Ιορδανία (ο βασιλιάς Αμπντάλα πρόσφατα σημείωσε πως «δημιουργείται ένα Σιιτικό τόξο στην περιοχή») κάποιες μειονοτικές κυβερνήσεις στον Κόλπο (Μπαχρέιν, Υεμένη) και βέβαια το Ισραήλ.
- Που ποτέ δεν θα επιθυμούσε σταθεροποίηση στους Αραβικούς κύκλους και νομιμοποίηση των Σιιτών του Ιράν.
-

Οι Νέες Ενεργειακές Ισορροπίες

- Οι Αμερικανοί είναι υποχρεωμένοι να πορεύονται με βάση τα γενικότερα συμφέροντα της Δύσης και βέβαια τα δικά τους. Στον τομέα της ενέργειας οι ισορροπίες φαίνονται να αλλάζουν.
- Ιράκ και Ιράν παράγουν μεγάλες ποσότητες πετρελαίου που, κάτω από προϋποθέσεις, μπορεί να εξισορροπήσει τις εξαγωγές της Σαουδικής Αραβίας (τα αποθέματα της οποίας πάντα κρατούνται στο σκοτάδι) – κυρίως αν υπολογίσει κάποιος πως οι ΗΠΑ εφέτος θα παράγουν περισσότερο πετρέλαιο από την Ρωσική Ομοσπονδία και περίπου ίδιο με το Κουβέιτ.
- Αν και οι ποσότητες που θα μπούν στις διεθνείς αγορές από το Ιράν δεν θα είναι ακόμη μεγάλες, εν τούτοις η απομάκρυνση κάποιας σύγκρουσης εκτονώνει τις εντάσεις και οι τιμές θα κινηθούν προς τα κάτω.

Ανησυχούν Σουνίτες και Σαουδάραβες

- Οι εξελίξεις προκαλούν οικονομική αναταραχή στη Σαουδική Αραβία και στις άλλες χώρες του Κόλπου μια και οι πιέσεις πλέον για τις τιμές του πετρελαίου θα είναι προς τα κάτω και οι δυνατότητες διεθνών παρεμβάσεων για τις χώρες αυτές μειώνονται.
-
- Κοντολογίς, τα μεταβαλλόμενα δεδομένα είναι σημαντικά. Η Σαουδική Αραβία αισθάνεται για πρώτη φορά πως η ομπρέλα των ΗΠΑ έχει αρχίσει να αποσύρεται. Παρά το γεγονός πως οι ακραίοι ισλαμιστές είχαν πάντοτε τουλάχιστον έμμεση σαουδαραβική στήριξη (από τους 19 τρομοκράτες της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οι 15 ήσαν σαουδάραβες!) οι ΗΠΑ λόγω πιέσεων και ισχύος πετρελαικών εταιριών δεν είχαν ποτέ εκφράσει υποψία η επίσημη δυσaréσκεια.

- Τώρα τα πράγματα δείχνουν να αλλάζουν. Η ισχύς των Σιιτών προσφέρει στις ΗΠΑ σημαντική εξασφάλιση για ομαλότητα στην Μέση Ανατολή και η Ρωσία – που είχε πάντοτε καλύτερη σχέση μαζί τους – συμβάλλει σε αυτή την εξισορρόπηση.
- Η Σαουδική Αραβία ανησυχεί λόγω περικύκλωσης από ένα Σιιτικό Ιράκ και ένα ενισχυμένο με διεθνή πλέον αναγνώριση Ιράν. Που θα οδηγήσει σε πιέσεις για σεβασμό των δικαιωμάτων των δικών της Σιιτικών πληθυσμών που βρίσκονται στην ανατολική πλευρά της χώρας - κοντά στα κύρια πετρελαικά της πεδία.
- Κι επίσης θα οδηγήσει σε πολιτική ενίσχυση των Σιιτικών πληθυσμών που βρίσκονται στο Μπαχρέιν, την Υεμένη, το Ομάν και τα Εμιράτα
-

Εξελίξεις και Ελλάδα

- Ο ρόλος της Ελλάδας γίνεται ιδιαίτερα λεπτός και ευαίσθητος. Κακώς απείχαμε από κάθε εξέλιξη στην Αίγυπτο και την Συρία. Καλώς δεν εκτεθήκαμε για τις εξελίξεις όπως έκανε η Τουρκία. Καλό θα ήταν να μιλούσαμε περισσότερο με την Ρωσία για τις εξελίξεις. Καλύτερο θα ήταν να είχαμε καλλιεργήσει στενότερες σχέσεις με το Ιράν και θέλουν μεγάλη προσοχή οι σχέσεις μας με το Ισραήλ.
- Λόγω εξελίξεων με το Ιράν και επειδή η Τουρκία, παρά τις φαινομενικά κακές σχέσεις με το Τελ Αβίβ, κινείται εχθρικά απέναντι στο καθεστώς (φιλοσιιτικό και φιλο-Ιράν) Ασσάντ στη Συρία, το Ισραήλ δεν θα διστάσει να την προσεγγίσει - τουλάχιστον επιχειρηματικά.

- Με αυτό εννοώ πως το όποιο αέριο βγεί από την Μεσόγειο γύρω από την Κύπρο και το Ισραήλ είναι πιθανότατο να περάσει με αγωγούς από την Τουρκία παρά μέσω της Ελλάδας.
- Οι πληροφορίες για ψύχρανση Αθηνών και Λευκωσίας δεν είναι ανακριβείς. Η κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού αερίου μέχρι την Ελλάδα (κι από εκεί στην Ευρώπη) είναι πανάκριβη. Ευκολότερη είναι η τράμπα αερίου μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας και εξαγωγών της Κύπρου προς το Ισραήλ. Και αυτό κατά πάσα πιθανότητα θα γίνει.
- Αυτό που θα μπορούσε η Ελλάδα να εκμεταλλευθεί με την προσέγγιση με το Ιράν είναι η αναβίωση ενός παλιού σχεδίου για μετατροπή των λιμανιών μας σε κέντρα μεταφόρτωσης και χώρους αποθήκευσης του νόμιμου πιά Ιρανικού πετρελαίου. Οι προκλήσεις τώρα αρχίζουν...